

ویژگی برجسته «امت وسط» / چه مسلمانی شبیه ائمه اطهار می شود

آیت الله جوادی آملی در تفسیر آیه 143 بقره، به معرفی گروه خاصی از امت اسلامی که شاهدان بر اعمال هستند، پرداخت و با استناد ...

ویژگی برجسته «امت وسط« / چه مسلمانی شبیه ائمه اطهار می شود

آیت الله جوادی آملی در تفسیر آیه 143 بقره، به معرفی گروه خاصی از امت اسلامی که شاهدان بر اعمال هستند، پرداخت و با استناد به روایتی از امام رضا(ع) گفت: آن مؤمنینی که در دنیا اعمال ما را می بینند؛ ائمه اطهار(ع) هستند. پس هر چه ما بکنیم اینها می بینند و هر چه از جان ما و از قلب ما خطور بکند، در مشهد اینها هستیم. به گزارش خبرگزاری مهر، آیت الله جوادی آملی در بخشی از تفسیر آیه 143 سوره بقره (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يُكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَ مَا جَعَلْنَا الْقَبِيلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مِمَّنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَيَّ عَقْبَيْهِ وَ إِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَيَّ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيْمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّؤُوفٌ رَحِيمٌ که ناظر به ویژگیهای امت اسلامی است؛ به تأثیر تربیتی معرفتی عاملان به دین اشاره کرده و می گوید: قرآن کریم ضمن اینکه دین را به کمال معرفتی می کند چون هدف اساسی قرآن تربیت نفوس است، انسانهای تربیت شده را هم معرفتی می کند؛ مثلاً در تعریف بر و نیکی نیکان را معرفتی می کند، می فرماید: وَلَكِنَّ الْإِيْمَانَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ؛ در معرفتی بر و نیکی، نیک و نیکان را معرفتی می کند، برای اینکه معرفتی نیکی و خیر خیلی مؤثر نیست آنچه مؤثر است عاملان به این فضیلت است، آنها که نیکان اند آنها را می شناساند. در عین حال که قرآن کریم مسئله قبله را هدایت به صراط مستقیم دانست اما در کنارش کسانی که در این صراط مستقیم حرکت می کنند و به مقصد رسیده اند، آنها را معرفتی می کند. معرفتی دین یک قسمت از اهداف قرآن کریم است، معرفتی متدبتهایی که در سایه عمل دین به آن اهداف عالیه رسیده اند هدف دیگر است. لذا در بسیاری از موارد به جای اینکه اوصاف را فضایل را معرفتی کند، موصوفها را و کسانی که به آن فضایل مزین اند، آنها را معرفتی می کند.

خاصیت وسطیت این است که هم مشهود پیغمبر و هم شاهد امت است

وی در تفسیر ابتدای آیه، به معرفی گروه خاص از امت اسلامی که شاهدان بر اعمال هستند، پرداخته و می گوید: در بین شما مردانی هستند که شاهد اعمال اند، نمی خواهد دین را به کمال معرفتی کند؛ زیرا آن آیه ای که دین را به کمال معرفتی می کند همان است که در سوره مبارکه آل عمران یاد شده است که فرمود: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا، این جمله ها ناظر به معرفتی دین است که دین کامل است و نعمت تامه و کامله خدای سبحان است. اما دین کامل باشد کافی نیست، متدبتهایی که به این دین عمل کردند به کمال رسیدند آنها مهم اند، آنها را قرآن کریم در این کریمه معرفتی می کند می فرماید: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يُكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا.

این مفسر برجسته قرآن به محوریت وساطت امت اسلامی اشاره کرده و یادآور می شود: خاصیت وسطیت این است که هم مشهود پیغمبرید، هم شاهد امت اید؛ هم خود را در مشهد پیغمبری ببینید، در محضر آن حضرت مشاهده می کنید و هم کارهای دیگران را می بینید. چون اگر عنایت کردید که در مشهد پیغمبرید، در محضر پیغمبرید، یقیناً مواظب عقاید و اخلاق خودتان خواهید بود و چون کارهای مردم را هم می بینید از اصلاح آنها هم خودداری نخواهید کرد. اگر کسی به جایی رسید که خود را در حضور پیغمبر می بیند، یقیناً دیگران را هم در مشهد خود مشاهده می کند.

وی با طرح این سؤال که چه راهی برای این است که انسان خود را در محضر پیغمبر ببیند؟ و چه راهی هست که انسان اعمال دیگران را هم مشاهده کند؟ با استناد به آیه 77 و 78 سوره مبارکه حج گفت: راه شاهد شدن آن است که انسان ارتباطش را با پیغمبر قوی بکند یعنی آیاتی که حضرت تلاوت کرد، از علوم حضرت استفاده کند، از تزکیه حضرت استفاده کند، الآن هم بداند که پیغمبر او را می بیند، خب، اگر بخواهد شاهد باشد، باید بداند که مشهود است. اگر کسی که نداند که مشهود است و نبیند این معنا را، که شاهد بر حال دیگران نیست. اگر این معنا برای کسی تثبیت نشد و جا نیفتاد که الآن در محضر پیغمبر است، او می تواند شاهد اعمال دیگران باشد؟ این چنین نیست. لذا اگر کسی بخواهد به مقام شهادت بر اعمال برسد، چاره ای جز این نیست که از راه تهذیب نفس و تزکیه به جایی برسد که خود را در محضر پیغمبر ببیند.

رؤیت اعمال توسط خدا، پیامبر و مؤمنان در دنیا

آیت الله جوادی آملی در ادامه تفسیر آیه 143 سوره بقره به رؤیت اعمال توسط خدا، پیامبر و مؤمنان در دنیا اشاره کرد و گفت: در سوره مبارکه توبه 2 آیه هست که از رؤیت خدا و پیامبر خبر می دهد و 1 آیه است که گذشته از رؤیت خدا و پیغمبر، از رؤیت مؤمنین هم خبر می دهد. در یک آیه می فرماید که هر چه انجام می دهید خدا و پیامبر می بینند: فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ إِيْنِ در یک آیه

است. در آیه 105 این چنین می فرماید: وَقُلْ اَعْمَلُوا فِى سَبِيْرِ اللّٰهِ عَمَلَكُمْ وَرِسُوْلُهُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَسَرُدُوْنَ اِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَبِئْسَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ؛ فرمود هر عملی که انجام می دهید الله می بیند، رسول خدا هم می بیند، مؤمنین هم می بینند. حُب منظور از این مؤمنین چه کسانی اند؟

این سین، سین تحقیق است؛ نه سین تسویف، به دو دلیل یکی اینکه فرمود: بعداً به سوی عالم الغیب والشهادة بر می گردید، یکی اینکه در قیامت خب همه اعمال یکدیگر را می بینند، چون یَوْمَ ثُبُلِي السَّرَائِرُ است، اختصاصی به خدا و پیغمبر و مؤمنین ندارد، کفار و منافقین هم اعمال انسانها را می بینند. چون اعمال انسانها از درون به بیرون ظهور می کند، ثُبُلِي السَّرَائِرُ می شود همه می بینند. اما در این کریمه فرمود: وَقُلْ اَعْمَلُوا فِى سَبِيْرِ اللّٰهِ عَمَلَكُمْ وَرِسُوْلُهُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؛ نه اینکه بعدها خدا می بیند (این سین سین تحقیق است نه تسویف) یعنی حتماً، یقیناً خدا می بیند، پیغمبر می بیند، مؤمنین می بینند؛ الان می بینند، برای اینکه فرمود: وَسَرُدُوْنَ اِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ بعداً هم به پیشگاه خدایی که غیب و شهادت برای او شهادت است بر می گردید. خب، اگر منظور این باشد که در قیامت اعمال شما را خدا و پیغمبر و مؤمنین می بینند، این دیگر قید نداشت؛ برای اینکه در قیامت هر انسانی اعمال دیگری را می بیند. کافر و منافق هم بالاخره می بینند، که خودشان چه کردند، دیگران چه کردند. چون یَوْمَ ثُبُلِي السَّرَائِرُ است. ولا یکنتمون الله حدیثاً ؛ آن روز انسان قدرت کتمان سخنی ندارد، هر چه در درون هست بیرون می آید. وقتی هر چه در درون بود بیرون می آید. خب، همه می بینند، اما در این کریمه سوره توبه که فرمود: هر چه انجام می دهید، الله می بیند رسول الله می بیند، مؤمنین می بینند یعنی در دنیا می بینند.

تطبیق «؛ مؤمنون؛ بر اهل بیت (ع) در روایات

این مفسر قرآن در ادامه به با اشاره به روایات، اهل بیت (ع) را مقصود از مؤمنون در این آیه توصیف کرد و گفت: آن مؤمنینی که در دنیا اعمال ما را می بینند چه کسانی اند؟ در محضر امام رضا (ع) این مطلب مطرح شد که - کسی به حضرت عرض کرد - آیا دعای خیر می کنید یا نه؟ فرمود: ما از شیعیانمان غافل نیستیم. عرض کردند: چطور از شیعیان غافل نیستید؟ فرمود به اینکه همه اعمال شما را به ما نشان می دهند [و] ما می بینیم. تحمل این معنا برای بعضی از حضار مجلس سخت بود آن وقت حضرت این آیه سوره توبه را تلاوت کرد، فرمود: وَقُلْ اَعْمَلُوا فِى سَبِيْرِ اللّٰهِ عَمَلَكُمْ وَرِسُوْلُهُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؛ فرمود: «؛ اَیَّانَا عَنِ؛ «؛ منظور از این مؤمنین که خدای در قرآن می فرماید هر چه بکنید مؤمنین می بینند، ماییم، آنگاه فرمود: ما از دوستانمان و شیعیانمان غافل نیستیم.

پس هر چه ما بکنیم اینها می بینند و هر چه از جان ما و از قلب ما خطور بکند. در مشهد اینها هستیم. خب، اگر این معنا برای خود ما ثابت شد، تأثیر تربیت و تزکیه او چقدر است؟ اگر ما بدانیم که حضرت ولی عصر (ارواحنا فداه) ما را می بیند، خب یقیناً در کار خودمان تجدید نظر می کنیم تا برسیم به جایی که ما هم ببینیم آنچه دیگران انجام می دهند. پس هر کاری که ما می کنیم الیوم اینها می بینند و مشاهده می کنند. بنابراین اینها می شوند شهدای بر اعمال: وَقُلْ اَعْمَلُوا فِى سَبِيْرِ اللّٰهِ عَمَلَكُمْ وَرِسُوْلُهُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؛ که روایات این مؤمنین را بر اهل بیت (ع) تطبیق کرد ؛ نظیر همان آن شهداء علی الناس که طبق روایاتی که قبلاً قرائت شد به اهل بیت (ع) تطبیق می شود.

نورانی شدن انسان در پرتو ارتباط با اهل بیت (ع)

آیت الله جوادی آملی در بخشی از سخنان خود یادآور می شود: پس اگر کسی این راه را طی کند خود را در مشهد رسول خدا می بیند و قهراً می تواند شاهد اعمال دیگران هم باشد و این جزء برجسته ترین کمالات است که انسان تالی تلو ائمه خواهد شد. آن وقت در روایات حجه [حجه یعنی دامن] مرحوم مجلسی (رضوان الله علیه) در بحار و سایر جوامع روایی شان نقل کردند که ائمه (ع) فرمودند: «؛ اِن رَسُوْلَ اللّٰهِ (ص) یَوْمَ الْقِیَامَةِ اَخَذَ بِحِجْزَةِ اللّٰهِ وَ نَحْنُ اَخْذُوْنَ بِحِجْزَةِ نَبِیِّنا (علیه آلاف التحية و الثناء) و شیعتنا اَخْذُوْنَ بِحِجْزَتِنَا ثُمَّ قَالَ الْحِجْزَةُ النُّوْرُ؛ فرمود: شیعیان ما به دامن ما متمسک اند، ما به دامن پیغمبر، پیغمبر به دامن خدا (حجه یعنی دامن) فرمود: «؛ الْحِجْزَةُ النُّوْرُ؛ ؛ نه اینکه یک لباسی باشد، یک ردایی باشد. تار و پودی داشته باشد و مانند آن. هر کس در خودش احساس نور کرد: بداند که با اهل بیت عصمت و طهارت که نورند در ارتباط است.